

glas SATURNUSA

LETO XXXI

ŠTEVILKA 5 — JULIJ 1990

1167466

DELO...

Poletje je navadno čas počitka, čas, ko se najmanj dogaja. Ampak letos itak ni pravega poletja. Tako smo Saturnužani za razpravo med dopusti dobili PREDLOG NOVE ORGANIZIRANOSTI (3. stran), Slovenci smo dobili suvereno državo, vsi skupaj pa bomo verjetno prav kmalu postali delničarji - delnice naj bi namreč dobili namesto dela povečanih OD, pravi Marković. Kako bomo to izvedli pri nas, ne ve še nihče povedati, najbrž pa ne bo problema, saj je preteklo jesen vodja našega gospodarskega sektorja študiral to problematiko v Ameriki.

Kot bodoče delničarje nas mora toliko bolj zanimati, kako bomo v prihodnje poslovali, zato je na 2. strani predstavljen letošnji GOSPODARSKI NAČRT. Ja, obveščanje morda le še ne bo za v smeti, pa čeprav v teh časih mnogi razmišljajo o njem le kot o nebodigatreba strošku. Pa ne v tujini, kot je razvidno iz članka na 6. strani, kjer je predstavljeno OBVEŠČANJE V RENAULTU, ki si privoščijo kar tri časopise. No, to je podkvica za kovačevo kobilu, vi pa si boste morda raje na 4. in 5. strani prebrali kaj o NOVI ZAKONODAJI S PODROČJA DELOVNIH RAZMERIC. Delavce postavlja na prepah, a vse še ni izgubljeno, saj se za nas borijo Svobodni sindikati. Ti so vzeli svojo novo opozicijsko vlogo zelo zares, kar dokazujejo s serijo panožnih štrajkov, že izvedenih ali še v pripravi. Tudi Saturnužani smo podprli GENERALNO STAVKO delavcev v kovinski in elektroindustriji, o čemer piše nekaj malega na 3. strani.

Prav ta trenutek pa sem prebrala poziv glavnega direktorja k skrajnemu varčevanju, ker se naša doslej zavidanja vredna likvidnost naglo poslabšuje zaradi neplačanih računov naših kupcev. Le želimo si, da o tem ne bi bilo treba obširneje pisati v naslednji številki.

Tudi to je poletje

Fotografija je posneta na sam Dan borca, ki ga je ekipa delavcev iz Orodjarne »praznovala delavno«. Vzrok so bila orodja za Zeidlmairja, s katerim se, kot običajno, zelo mudi. Praktično ni prostega dneva, ko ne bi vsaj nekaj delavcev Orodjarne svetišlo v sicer prazni stavbi - pa čeprav se nadurno delo ne izplača kaj prida, saj zanj dobijo le še približno 20 % več kot za delo v rednem delovnem času.

...DOPUSTI IN JAVNA RAZPRAVA

Nam bo uspela rast sredi splošne recesije?

V času, ko jugoslovanska proizvodnja močno upada, načrtuje Saturnus rast proizvodnje za vse tri svoje programe; v času, ko se večina podjetij bori z likvidnostnimi težavami, vsi naši programi načrtujejo večje investicije. No, to zadnje tudi za nas ni lahko, saj so investicijske potrebe mnogo večje od naših zmognosti. Prav težave pri usklajevanju želja z možnostmi so bile glavni razlog, da so delavski sveti obravnavali letošnje gospodarske načrte šele konec junija.

To seveda ne pomeni, da smo pol leta delali čisto nenačrtno; osnovni proizvodni in finančni plani so bili izdelani že pred nekaj meseci. Temu dejstvu lahko tudi pripišemo, da so številne naravnane na pričakovanja z začetka leta, ki jih je čas v določeni meri že postavil na laž. Kljub umiritvi inflacije je na primer praktično nemogoče pričakovati, da bo ob koncu leta le 13-odstotna, ko pa so cene na drobno v prvih treh mesecih narasle za skoraj 70 odstotkov, cene industrijskih proizvodov pa za 35 odstotkov. Cene naših izdelkov, ki so jih planerji vzeli kot izhodišče za iz-

račun pričakovanih finančnih učinkov, tudi ne držijo več v celoti, saj so se morale pod pritiskom tuje konkurence in zmanjšane povpraševanja na domačem tržišču znižati.

Fizični obseg proizvodnje je zastavljen optimistično. Kljub vsesplošnemu zmanjševanju proizvodnje v Jugoslaviji (za približno 10 % v prvih petih mesecih) in kljub temu, da je vse več domačih kupcev embalaže plačilno nesposobnih, pri ostalih pa nas močno ogroža konkurenca iz tujine, načrtuje Embalaža 6-odstotno povečanje proizvodnje. V Mostah, kjer prevladuje tehnična embalaža, naj bi se sicer zmanjšala, zato pa naj bi toliko bolj porasla v Zalogu. Najbolj impozantno naj bi

se povečala proizvodnja sapo pokrovov - z zaloških linij naj bi letos prišla več kot trikratna lanska količina teh pokrovov, s čimer bi se njihova doslej skoraj zanemarljiva udeležba v celotni proizvodnji Embalaže povečala na dobrih 5 %. Sicer pa si je Embalaža postavila dolgoročni cilj, da postane »evropski« proizvodjalec Embalaže. V ta namen, podobno kot Avtooprema, izpeljuje projekt celovitega zagotavljanja kakovosti in se pripravlja na reorganizacijo v smislu projektnega vodenja (za kar bo potrebovala tudi kadrovske okrepitve). Že za letos je v plan zapisan tudi izvoz večjih količin omnia in twist-off pokrovov; po besedah komercialnega direktorja Andreja Lazarja pa so to predvsem želje, kajti posli žal še niso dogovorjeni. Če bi se želje uresničile, bi se sedaj zelo majhen izvoz Embalaže več kot podvojil in bi dosegel skoraj 15 % celotnega izvoza Saturnusa (in bi bil 6-krat tolikšen kot izvoz Orodjarne).

V Avtoopremi so bili nekoliko zmernejši pri predvidevanjih proizvodnje za domače tržišče. Ostala naj bi približno na lanski ravni - po prvih 5 mesecih pa kaže, da je bilo celo tako pričakovanje preveč optimistično, saj je prodaja upadla več kot za petino. Načrtujejo (in zaenkrat pri tem tudi uspevajo) pa povečanje izvoza - kar za 19 % v primerjavi z lanskim letom. Še vedno sloni izvoz svetlobne opreme predvsem na Volkswagnu, vendar je opaziti pozitivne premike: delež drugih kupcev, zlasti trgovine, Peugeotta in Fiata, se bo letos toliko

povečal, da bo skupaj znesel približno polovico celotnega izvoza (lani manj kot 40 %).

Obseg proizvodnje Orodjarne in vzdrževanja je težko merljiv, iz plana pa je razvidna porazdelitev del glede na naročnike. Tudi letos bo Orodjarina delala predvsem za potrebe ostalih dveh tozdov, zunanji naročnikom pa bo namenila približno 12 % zmogljivosti. Največ delovnih ur bodo porabili za servisiranje Avtoopreme - kar 3,5-krat toliko kot za Embalažo. Embalaža je naročila več vzdrževanja in manj novih orodij, medtem ko je slika naročil Avtoopreme ravno obratna.

Primerjanje finančnih kazalcev za letos načrtovanega poslovanja z lanskimi bi bilo zaradi ogromne lanske inflacije in zaradi ohlapnega obračunskega sistema nekoristno delo. Podatek o deležu akumulacije v prihodku pa vendarle pove, da Saturnus namerava močno povečati poslovno učinkovitost. Delež akumulacije naj bi se namreč povečal z lanskih borih 0,7 % na 5,7 % in to kljub temu, da plan predvideva povečanje deleža davkov in prispevkov ter drugih dajatev. Tak rezultat (ki bi bil sicer, resnici na ljubo, še vedno nekoliko slabši od predlanskega) je mogoče doseči le ob znatno gospodarnejšem poslovanju in ob povečanju produktivnosti. Število zaposlenih (po urah) naj bi bilo letos za 4 % manjše kot lani.

Vita Cajnko

Vlaganja med apetiti in stvarnostjo

Govoriti o apetitih je pravzaprav krivično, kajti v resnici gre za vprašanje nadaljnega obstoja. Avtooprema kot pretežni izvoznik se mora neprekinjeno usposabljalati za vse težje spopade s tujo konkurenco. Ima to prednost, da razpolaga z lastnim denarjem, pomagala pa si bo tudi s sovlaganjem Helle v proizvodnjo žarometov za Golf A3. Embalaža se skoraj dobesedno ruši streha na glavo, da o zastarelosti strojev niti ne govorimo. Ni treba posebej poudarjati, da se bo morala tudi ta naša proizvodna veja spopadati s tujo konkurenco, pa če bo izvažala ali ne. Letos načrtujejo izdelavo projektne in lokacijske dokumentacije za preselitev v Zalog in sklenitev pogodbe o tujem sovlaganju za posodobitev tiskarne. Izdelavo projektne in lokacijske dokumentacije za preselitev načrtujejo tudi v Orodjarni in vzdrževanju. Vsa ta dokumentacija bo osnova za odločitve, ali bo Saturnus investirati v izgradnjo novih objektov, v kakšnem obsegu bo investirati in kdaj, kar bo odvisno od finančnih zmognosti, je povedal v.d. vodje razvoja Jože Švigelj na seji delavskega sveta DO.

Finančne zmognosti za tekoče investicije pa so take, da je bilo treba izražene potrebe (za zadovoljitev vseh bi potrebovali 22 milijonov mark) močno oklestiti. Letos bomo nakupili le za 8 milijonov mark razne opreme, pa še to le v primeru, če bo izpolnjen gospodarski načrt.

PROIZVODNJA

Dejstva ne ubogajo načrtov

Fizični obseg proizvodnje se v Saturnusu že nekaj let vztrajno zmanjšuje. Zelo izrazitega upada leta 1985 ni Embalaža nikoli uspela popraviti in danes je obseg proizvodnje še znatno nižji kot takrat. V primerjavi s prejšnjim letom se je zadnjič nekoliko povečal leta 1987, nato pa se je iz leta v leto opazno zniževal. Avtooprema je, nasprotno, do leta 1987 beležila naglo rast, potem pa je tudi tam obseg proizvodnje začel upadati in je bil lani pod ravniyo leta 1985.

Za napoved ponovne rasti v letu vesplošne recesije je vsekakor potreben pogum. Avtooprema ga jemlje iz sklenjenih dogovorov za izvoz novih izdelkov. Z njimi namerava letos zapolniti kar 11,6 % načrtovanega fizičnega obsega proizvodnje. Obseg izvoza zaenkrat poteka v skladu s predvidevanji, če odmislimo, da nekoliko kasni z zago-

nom proizvodnje nekaterih novih izdelkov. Na cedilu pa jo pušča domači trg; v prvih petih mesecih je domača prodaja upadla za več kot petino, junija se je celo prepolovila. Napovedi so zaradi plačilne nesposobnosti kupcev zelo negotove, pravi A. Lazar, morda pa bodo ti prisiljeni zbrati denar, ko jim bodo pošle zaloge.

V planu Embalaže bije v oči neskladje med napovedano 6-odstotno letno rastjo in navedbo tržnih dejavnikov, ki so vsi po vrsti neugodni. Kljub temu se je v prvih štirih mesecih proizvodnja držala na načrtovani ravni, ki pa je precej pod lanko. V zimskih mesecih namreč Embalaža prodaja predvsem kemični in kozmetični industriji, ki je večinoma v finančnih težavah ali pa se odvrčala od nas iz drugih razlogov (cena, kakovost, roki).

Porasla pa naj bi proizvodnja za živilsko industrijo. Sodeč po številkah, začetek sezone žal ni bil prav obetaven; maja in junija je začel obseg proizvodnje počasi zaostajati za načrtovanim in tudi izkazane prodajne možnosti niso bile na pričakovani ravni. Tako je proizvodnja Embalaže po 6 mesecih za 15 % manjša od lanske in za 7 % manjša od načrtovane. Naš komercialni direktor pa pravi, da se naročila povečujejo; kmetijstvo je dobilo nekaj kreditov in povpraševanje po embalaži je za naslednji mesec zadovoljivo. (vc)

Koliko kreditov odplačujemo?

Na seji delavskega sveta DO je padlo vprašanje, kolikšen del prihodka bomo letos in v naslednjih letih dajali za odplačilo kreditov. Letos bomo odplačali približno 4 milijone mark tujih in domačih dolgoročnih kreditov, kar sta približno 2 odstotka letnega prihodka. Največje anuitete ima Avtooprema, ki bo za to odrinila približno 4,4 % letnega prihodka, delež anuitet v letošnjem prihodku Orodjarne je 1,6 %, Embalaža pa dolgoročnih kreditov zaenkrat nima.

Že v prihodnjem letu se bodo obveznosti Saturnusa za odplačilo kreditov podvojile. Avtooprema bo odplačevala še dodatne 3 milijone mark Helli in nato približno enake vsote še v naslednjih štirih letih. Embalaža bo začela z naslednjim letom odplačevati Energoinženiringu po 2,4 milijona mark za investicijo v proizvodnjo eco-can, kredit bo odplačala v treh letih. Nove anuitete, po 440 tisoč mark letno, čakajo Orodjarno in vzdrževanje od leta 1992 dalje. Embalaža pa, če bo investirala v tiskarno in v selitev celotne proizvodnje v Zalog, lahko računa še na približno milijon mark kreditnih obveznosti od leta 1992 dalje - taka je ocena.

Samostojna – vendar trdno povezana podjetja

Glavni direktor je na predlog delovne skupine (Borštnar, Gamberger, Hvastja, Klepec, Žepič) in po dogovoru na kolegiju DO dal delavskemu svetu DO pobudo za organiziranje v sestavljeno podjetje. Javna razprava naj bi trajala do 20. septembra. Ker je priprava glasila v tem času že praktično zaključena, čas pa omejen, lahko predlog predstavimo le zelo na kratko.

Bodoči Saturnus naj bi povezoval samostojna podjetja, Embalažo, Avtoopremo ter Orodjarno in strojogradnjo v četrto sestavljeno podjetje, ki bo zanje opravljalo določene skupne zadeve; katere, se bodo podjetja še dogovorila v prehodnem obdobju, ki bo trajalo do konca leta 1991. V tem času se bo morala sedanja delovna skupnost tudi pripraviti na poslovanje po tržnih načelih. Vprašanje, ali naj upravljanje združenega podjetja temelji na deležih vloženega kapitala ali ne, je delovna skupina pustila še odprto.

Bodoča podjetja naj bi bila med seboj trdno povezana; o najpomembnejših vprašanjih, kot so vprašanja kadrovanja najodgovornejših delavcev, strateškega razvoja poslovnega sistema in skupnih investicij, bi odločala s polnim soglasjem delegatov. Delovna skupina je razmišljala tudi o tem, da bi bilo smotno oblikovati skupen finančni odbor, ki bi zagotavljal kar najbolj učinkovito poslovanje z denarjem, vključno z medsebojnim zagotavljanjem tekoče likvidnosti, povezovanjem kapitala idr.

Sestavljeno podjetje naj bi vodil glavni direktor. Individualne poslovodne organe naj bi imela tudi posamezna podjetja, s

čimer naj bi bila poudarjena osebna odgovornost, za uspešno poslovanje. Z glavnim direktorjem pa naj bi tesno sodeloval tudi direktorij, v katerem bi bili direktorji podjetij in delavci s posebnimi pooblastili sestavljenega podjetja.

Organ upravljanja sestavljenega podjetja bi bil delavski svet. V njegovem izvršilnem organu, poslovnem odboru, naj bi bili strokovnjaki z različnih področij (predvsem delavci s posebnimi pooblastili). Delavci pa naj bi soupravljali v podjetjih na dveh osnovah: na osnovi vloženega dela z družbenimi sredstvi (kot doslej) in kot solastniki podjetja, kajti del osebnih dohodkov se bo v bodoče izplačeval v obliki vrednostnih papirjev, verjetno delnic.

Posebej je delovna skupina obravnavala bodoči položaj sedanje Orodjarne in vzdrževanja. Tekoče vzdrževanje bi se preneslo v Embalažo in Avtoopremo, Orodjarna s strojogradnjo pa bi delala v prvi vrsti za potrebe teh dveh podjetij, deloma pa za druge naročnike. Poslovala naj bi po tržnih načelih; da se temu prilagodi, pa bi imela na voljo prehodno obdobje do konca prihodnjega leta. Po prehodnem obdobju pa naj bi se v pogodbah z Embalažo in Avtoopremo opredelila tudi obveznost pokrivanja morebitnih izgub.

Vprašanje premoženjskih razmerij med podjetji je ostalo še nerešeno. Urejeno naj bi bilo s posebnimi pogodbami, ki bi jih sprejemali skupaj s pogodbo o združitvi v sestavljeno podjetje. Pred reorganizacijo se bo treba dogovoriti tudi še o najnujnejših skupnih investicijah.

Vita Cajnkova

KAKO VELIKI SMO?

Lani je bil Saturnus med slovenskimi delovnimi organizacijami na 64. mestu po ustvarjenem dohodku (predlani na 53. mestu). Po številu zaposlenih smo bili na 62. mestu, po uporabljenih poslovnih sredstvih na 139. mestu in po ustvarjenem letnem prihodu na 113. mestu.

Še više smo se uvrstili med največjimi slovenskimi konvertibilnimi izvozniki - na 58. mesto s približno 9,6 milijona dolarjev izvoznega prihodka. Uvoz celotnega Saturnusa je bil približno enak izvozu; drugače pa je z Avtoopremo, ki je za uvoz porabila le polovico svojega izvoznega prihodka. Avtooprema je bila lani zaslužila za blizu 90 odstotkov konvertibilnega izvoza Saturnusa.

Kadrovski zamenjavi

V juniju sta se na mestih delavcev s posebnimi pooblastili zgodili dve spremembi. Za vršilca dolžnosti vodje sektorja za razvoj in investicije je delavski svet DSSS s 1. junijem imenoval JOŽETA ŠVIGLJA, sicer vodjo oddelka za investicije v tem sektorju. Nadomestil je Hermana Benčana, ki je odšel v začetku maja.

21. junija pa je DS DSSS za vršilca dolžnosti vodje kadrovskega sektorja imenoval DRAGA KASAGIČA, sicer vodjo splošnega sektorja; začasno bo opravljal obe funkciji. Nadomestil je Dušana Djukanoviča, ki ga po poteku mandata delavski svet ni ponovno potrdil za vodjo kadrovskega sektorja.

Tri vrste svetovalcev

6. julija pa je DS DSSS potrdil še spremembe v sistemizaciji svetovalcev glavnega direktorja. Poslej bodo namesto ene obstajale tri kategorije svetovalcev - za najzahtevnejše svetovanje (sem sodijo dosedanj svetovalci), zahtevno in manj zahtevno svetovanje. Razporejeni bodo od 28. do 30. grupe dela (doslej vsi v 30. grupo), podobno kot vodje sektorjev (od 28. do 31. grupe dela). Neimenovanje delavca s posebnimi pooblastili torej ne bo več nujno prineslo napredovanja, temveč v nekaterih primerih (teorično) lahko celo nazadovanje.

SPLOŠNA STAVKA?

Sindikati pravi: Dovolj nam je!

Večina delavcev Saturnusa je na zborih, ki so bili v juniju sklicani na pobudo Republiškega odbora Sindikata kovinske in elektroindustrije, podprla pobudo za organiziranje splošne stavke vseh delavcev v panogi. Zaenkrat še ne vemo, če je pobuda dobila večinsko podporo tudi v drugih podjetjih. Mi pa si, če si že nismo pred sklepajem, vsaj po njem pogledimo, za kaj pravzaprav gre.

Grožnja s splošno stavko delavcev v naši panogi visi v zraku že približno dva meseca. Že skupščino v stari sestavi je sindikat opozarjal na prenizke plače, prevelike dajatve itd., od nove pa je, nazadnje maja, zahteval sklic izredne seje o problematiki in panogi in v gospodarstvu nasploh. Zahteval je: znižanje obremenitev gospodarstva, za začetek na raven leta 1988, potem pa na evropsko raven; reševanje medsebojne zadolženosti podjetij in zaustavitev stečajev; zagotovitev sredstev za izplačilo zakonsko zajamčenega dela OD.

Sindikalisti so skupščini postavili tudi rok, do katerega se mora odločiti za izredno sejo: 13. junij. Vlada je menda prosila za odlog 6 mesecev (kot piše v enem od zapisnikov RO), vendar pa se sindikalistom to ni zdelo sprejemljivo. Vztrajali so pri svoji zahtevi in so se že v začetku junija začeli pripravljati, da bodo sprožili postopek za organiziranje generalne stavke, če ne bo izpolnjena.

Sklepa o Izredni seji skupščine sicer ni bilo, vendar pa je IS medtem predlagal skupščini sklep o zmanjšanju prispevkov in o ustavitvi plačevanja sredstev v sklad za kreditiranje nerazvitih. Ustanovil je tudi telesa, zadolžena za razreševanje problemov nelikvidnosti in stečajev. Sindikat z ukrepi ni bil zadovoljen; razbremenitev je premajhna, še zlasti pa se ne strinjajo z zahtevo, da se tako prihranjena sredstva podjetij ne smejo uporabiti za povečanje osebnih dohodkov. Republiški odbor panožnega sindikata, preimenovan v stavkovni odbor, je delavcem predlagal splošno

stavko z naslednjimi zahtevami:

razbremenitev gospodarstva in namenjane dela pridobljenih sredstev iz znižanih prispevnih stopenj iz BOD za osebne dohodke,

● moratorij za stečaje in odpuščenje delavcev, dokler ne bosta urejena zakonodaja in oblikovan republiški sklad za prezaposlovanje,

● 40-urni delovni teden,
● najmanj 22 dni letnega dopusta
● izhodiščni OD 600 DEM, kar je neto OD, ki ga dobi delavec.

Zadnje tri zahteve naj bi bile uveljavljene v kolektivni pogodbi, zanimivo pri tem pa je, da so se pred tem (18. junija) Svobodni sindikati že pogodili z Gospodarsko zbornico Slovenije za najnižjo plačo v vrednosti 440 mark.

Stavka bo, če se bo zanj odločila večina delavcev v kovinski in elektroindustriji Slovenije. Zaenkrat naši sindikalni funkcionarji še niso dobili obvestila, kakšen je bil izid številnih zborov delavcev širom po Sloveniji, ni pa dvoma, da jo bodo podprli vsaj v slabostjo podjetij - kakršnih žal ni malo. V TAM-u,

Do 1. julija se je v Svobodne sindikate včlanilo 70 odstotkov delavcev Saturnusa. V Embalaži je doslej včlanjenih 80 odstotkov delavcev, v Avtoopremi 68,5 odstotka, v Orodjarni 62 odstotkov in v DSSS 63 odstotkov delavcev.

na primer, so namesto zborov delavcev uprizorili kar eno samo stavko, s katero so želeli opozoriti na težak gmetni položaj delavcev, in njihov generalni direktor ob tem ni izpustil priložnosti, da bi opozoril na »nesmisle med pogoji gospodarjenja«, kot so zapisali v Delavski enotnosti. V TAM-ovem glasilu pa so odkrito zapisali ugotovitve strokovnjaka svetovne svetovalne firme, ki proučuje to podjetje: da je TAM že več let z vsemi izdelki »proizvajal« izgubo, da se je premalo usmerjal na tuje trge in da je zelo slabo izkoriščal drago opremo, v katero je zadnja leta veliko vlagal. Njihova produktivnost je bila lani, ko so že zabredli v težavo, 3-krat manjša kot v podobnih podjetjih v Južni Ameriki, torej je ocena, da ima danes polovico delavcev preveč, celo mila. Na drugi strani medalje je torej problematika, o kateri sindikati pač ne govorijo dosti, saj to niti ni prvenstveno njihova naloga; pove pa nekaj o tem, da, naj vlada ukrepa tako ali drugače, brez žrtev ne bo nikakršnega gospodarskega preobrata in da bodo žal žrtve predvsem delavci, pa četudi niso nič krivi ...

Vita Cajnkova

SATURNUS JE ZA STAVKO

»Delavci Saturnusa podpiramo prizadevanja republiškega odbora za razbremenitev gospodarstva, kakor tudi ostale zahteve sindikata. Na zborih delavcev je bilo v veliki večini sprejeto stališče, da se prične s pripravami na generalno stavko, v kolikor so izčrpane možnosti za pogajanja z vlado, oziroma ni pripravljenosti, da se v nadaljnjih postopkih razrešijo zahteve sindikata.«

Tako je sporočilo sindikata Saturnusa Republiškem odboru sindikata naše panoge 27. junija. Na zborih pa je bilo tudi sklenjeno, da delavci v Saturnusu v nobenem primeru ne bodo stavkali več kot eno uro in da bodo morebitni izpad proizvodnje nadomestili.

Skrb za okolje narekuje vrsto novosti

Vodilni svetovni proizvajalci embalaže se še naprej trudijo zmanjševati proizvodne stroške - z bolj izpopolnjenimi stroji in z varčevanjem z materialom. Vendar pa pocenitev embalaže nikakor ne gre na račun kakovosti; sodobna pločevinka mora biti bolj vzdržljiva in predvsem - varnejša za okolje.

Interpack je največja razstava s področja pakiranja v Evropi. Na sporedu je vsaka 3 leta v Düsseldorfu v Nemčiji. Letošnja razstava, dvanajsta po vrsti, je trajala od 07. 06. - 13. 06. 90. Organizirana je bila v 16 paviljonih, obsegala je naslednja področja:

- stroji in oprema za pakiranje
- materiali, sredstva in pripomočki za pakiranje
- servisne storitve (vključno s strokovno literaturo)

Za nas je bil seveda najzanimivejši ogled pri razstavljalcih embalaže za pakiranje prehrabnih, farmacevtskih, kozmetičnih in kemijskih proizvodov.

Pri proizvajalcih pločevink za konzerviranje hrane so opazni napor za zmanjševanje proizvodnih stroškov. To dosega s povečanimi proizvodnimi hitrostmi, uporabo tanjše pločevine in z novimi konstrukcijskimi rešitvami. Firma Krupp iz Essna, ki je vodilna na tem področju, uspešno proizvaja integrirano enoto CAN-O-MAT, na kateri je možno iz okroglo zavarjenega oboda dokončno izdelati pločevinko po naslednjem tehnološkem postopku:

- deljenje visokih zavarjenih obodov na dva, tri ali štiri dele, kar povečuje proizvodno hitrost;
- oženje oboda na dnu ali pa tudi na zgornjem delu omogoča uporabo manjšega dna in zgornjega dela, kar omogoča prihranek materiala;
- prirobljenje oboda;
- žlebljenje oboda. Zaradi uporabe zelo tankega materiala je potrebno obod utrditi s serijo koncentričnih žlebov;
- zapiranje dna na dveh zapiralkah.

Na CAN-O-MAT-u je možno proizvajati pločevinke za pakiranje mesnih, sadnih, zelenjavnih in drugih proizvodov, pločevinke za pivo in gazirane pijače, aerosol pločevinke itd. s hitrostjo do 1200 kosov v minuti. Integracija več delovnih operacij v enem ohišju omogoča prihranek proizvodnega prostora.

Za izdelavo oboda je možno uporabiti pločevino, debelo 0,135 mm. V teku so preizkusi za uporabo pločevine 0,12 mm. Z novim CAN-O-MAT-om so skupaj z Brazilijo osvojili popolnoma novo tehnologijo zapiranja dna z notranjim zgibom, imenovanim Econoseam. S tem postopkom so dosegli 28 % prihranka materiala na dnu in 5 % na celotni pločevinki.

Zanimiv je konkurenčni boj pri proizvajalcih pločevink za pijače. Firmi Soudronic in Krupp sta predstavili novo za-

misel o proizvodnji 3-delnih pločevink s kapaciteto 1200 kosov v minuti kot protiutež 2-delnim pločevinkam. Za doseganje tako visoke kapacitete sta na začetku linije vgrajena dva varilna stroja Soudronic tip Orion FBB 5000, ki sta računalniško krmiljena v povezavi s CAN-O-MAT-om. Linija je prodana kupcu iz Japonske.

Pri pločevinkah za pijače je razvit in uveden v proizvodnjo zgornji del z novim sistemom odpiranja. Na dveh mesitih sta izvlečeni in zarezani dve izboklini. Ko ju s prstom pritisnemo navznoter, naredimo dve okrogli odprtini. Prednost v primerjavi s klasično pločevinko s trgalnim obročkom je v prihranku materiala, je pa tudi bolj sprejemljiva, ker je eliminirano odmetavanje trgalnega obročka v naravo.

Na področju pokrovov za steklenke je opaziti dominacijo twist-off pokrova v različnih izvedbah in PT pokrova za otroško hrano. Firma Italcap je predstavila twist-off pokrov z vgrajenim plastičnim navojnim delom. Ta pokrov je dražji od klasičnega kovinskega, omogoča pa boljše zapiranje in boljše tesnjenje pri segrevanju.

Proizvajalci tehnične embalaže za pakiranje nevarnih snovi (strupenih in vnetljivih) so osredotočili napore na kvaliteto spojev dna, pokrova in izlivnega grla. V to so jih prisilili predpisi o pogojih za prevoz nevarnih snovi, ki veljajo od 1. maja letos za celotno Evropo. Za ugotavljanje primernosti embalaže je obvezno pridobiti atest s preizkušanjem na »drop test«. To je preizkus vedra ali ročke s spustom z višine 800, 1200 ali 1800 mm na rob spoja dna in rob spoja pokrova. Testna višina je pogojena s stopnjo nevarnosti in gostoto pakirane vsebine. Testno vedro ali ročka mora biti napolnjena z vodo 98 % prostornine in po padcu ne sme puščati. Da bi dosegli zadovoljivo kvaliteto, so izpopolnili postopek spajanja dna in oboda z uvedbo trojnega zгиба (sedaj je v uporabi dvojni zglob). Pokrov za vedro prostornine 20 l mora biti izdelan iz pločevine debeline 0,40 mm. Spoj pokrova z obodom je varovan s spenjalnim obročkom pravilne konstrukcije. Spoj izvlečnih plastičnih grl je varovan z dodatnim kovinskim obročkom, ki stisne plastično grlo v izvlečni vrat na pokrovu vedra ali ročke.

Proizvajalci aerosol pločevink so razvili nove sisteme pakiranja vsebine iz

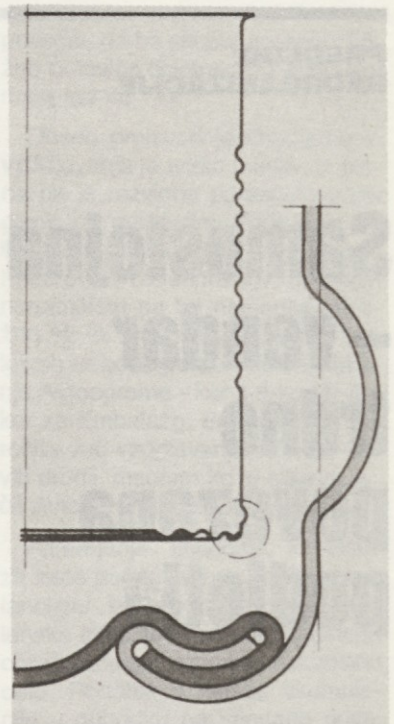
pločevink, ki ne uničujejo ozonske plasti ozračja.

Med proizvajalci strojev za izdelavo veder in ročk sta največjo kvaliteto pokazali firmi Sabatier iz Francije in Lanico iz Nemčije.

Na koncu bi podal naslednje zaključne ugotovitve:

- Huda konkurenca sili proizvajalce embalaže v iskanje rešitev za zmanjšanje porabe materiala, povečanje proizvodnih hitrosti in iskanje novih oblik.
- Zelo velik vpliv na proizvodnjo embalaže imajo ekološke zahteve po varnem transportu in uporabi nevarnih snovi. To je sprožilo zahteve po izdelavni kvalitetne embalaže. Pogoj kvalitete je postavljen na prvo mesto.
- Proizvajalci embalaže se povezujejo v močna mednarodna združenja. Znotraj združenj se vse bolj uveljavljajo specializirani proizvajalci.
- Kovinska embalaža v tekmi s plastično in papirno ne izgublja svojega deleža ampak si ga celo rahlo povečuje, ker je ekološko sprejemljivejša. To nam vliva upanje v našo perspektivo, vendar pa moramo biti pripravljeni sprejeti konkurenčni boj kot našo vsakdanjo obveznost.

Alojz Alič

Econoseam (zgoraj) nova tehnologija zapiranja dna z notranjim zgibom omogoča prihranek pločevine.

Dvojni zglob.

Trojni zglob.

Spoj dna in oboda s trojnim zgibom je toliko trdnější, da polna pločevinka zdrži tudi padec s skoraj dveh metrov. Preizkus je obvezen za embalažo za nevarne snovi.

SEJEM V HANNOVRU

Pregled opreme za vsa področja industrije

Industrijski sejem v Hannoveru sodi med največje tovrstne prireditve na svetu. Približno 5800 proizvajalcev iz 40 držav razstavlja najvišje dosežke sodobne tehnologije, evropski (predvsem nemški), pa prikazujejo tudi razvojne usmeritve in prototipe za bodočnost.

Med več kot 20 področji razstavljanja največ pozornosti vzbujajo predstavitve novih materialov, avtomatizacije proizvodnje, novih načinov površinske zaščite, uporabe laserjev v serijski proizvodnji, orodjarstvu in meritvah, seveda pa tudi predstavitve eksperimentalnih vozil vodilnih nemških proizvajalcev avtomobilov in Thyssnove hitre železnice, s katero Nemci že nekaj let neuspešno skušajo nadoknaditi zaostanek za Francozi in Japonci na tem področju.

Od naših proizvajalcev sta se letos

predstavila samo Rade Končar in Sever Subotica, upam pa, da bo komu izmed številnih jugoslovanskih obiskovalcev uspelo uveljaviti kakšno od prikazanih novosti tudi v naši industriji. Midva iz kontrole Avtoopreme sva največ časa posvetila ogledu široke ponudbe merilne in kontrolne opreme za merilnice in serijsko proizvodnjo, pogrešala pa sva v strokovni literaturi toliko omenjeno opremo za uporabo SPC, FMEA in podobnih metod v serijski proizvodnji. Obiskala sva razstavniki prostor firme Micrologic, s katero smo navezali stike že pred sejmom, demonstracija njihovih

Brez vhodne kontrole na montažni trak

Naš največji kupec, firma VW iz Wolfsburga, se intenzivno pripravlja na proizvodnjo novega Golfa. Ta proizvodnja bo stekla v avgustu naslednjega leta. Avto bo popolnoma nov, z novim podvozjem, novo karoserijo, novo paleto motorjev in novo filozofijo zagotavljanja kakovosti. Nove pa so tudi zahteve, ki jih tovarna postavlja svojim dobaviteljem.

Nabava in lansiranje sestavnih delov bo potekala po principu »Just in time«. To pomeni, da bo za prevzem vsake pošiljke računalnik razpisal količino, termin in mesto predaje. Zaradi manipulacije bodo morali imeti vsi proizvajalci enakih delov enako transportno embalažo. Pošiljke bodo šle brez vhodne kontrole direktno na montažni trak. Tovarna predvideva le 2-urno varnostno zalogo. V primeru nedobav ali dobave slabih delov bo prišlo do zastoja na montaži. Vsak dobavitelj bo odgovoren za te zastoje - tudi finančno.

Če hoče firma VW, da bo proizvodnja tekla po novih načelih, si mora že sedaj zagotoviti kvalitetne sestavne dele. Take dele pa lahko izdelujejo le pravilno organizirani kvalitetni dobavitelji. Kvalitetne dobavitelje je možno pridobiti ali vzgojiti z nadzorom razvoja proizvoda po filozofiji ISO 9000.

Ker smo tudi mi predvideni za dobavitelja žarometov in zadnje svetilke novega Golfa, smo se tudi mi dolžni dr-

programskih paketov pa je pokazala, da smo podobne ali boljše metode statističnega spremljanja proizvodnje sposobni razviti sami. Merilna oprema je bila široko zastopana, najzanimivejši pa so bili računalniško podprti profilni projektorji, ki jih je razstavljalo več proizvajalcev (Classen & Co, Nikon...).

Izmed mnogih demonstracij sva si ogledala še prikaz tamponskega tiska. To je primerna metoda za označevanje izdelkov v serijski proizvodnji, odlikuje pa se po enostavnosti, hitrem sušenju in možnosti označevanja neravnih površin.

Na sejmu, ki obsega 23 dvoran in velik odprt razstaveni prostor, je organiziran lokalni prevoz z električnimi avtobusi in zelo učinkovit informacijski sistem, ki omogoča vsakemu obiskovalcu, da brez težav najde željen razstaveni prostor ali seznam razstavjalcev določenih izdelkov. Ob vsej dovršenosti organizacije sejma pa kaže, da mesto ne zmora tako velike prireditve, predvsem po turistični plati (veliki problemi s prenočišči in že kar fantastični skrbi za okolje v Nemčiji navkljub je to zelo zanemarjeno mesto), tako da ostaja vtis, da le nismo edini, ki ne znamo povsem izkoristiti ponujenih priložnosti.

Tomaz Tercek

žati novih načel sodelovanja. Nov način sodelovanja se odvija med sektorji za razvoj in kakovost kupca in dobavitelja z uporabo modernih metod.

V januarju letošnjega leta je izdala firma VW PROGRAM ZA UVAJANJE NOVIH DELOV, ki je temelj novega sodelovanja. Celotni program je sestavljen iz splošnega opisa, vprašalnika za AUDIT sistem, vprašalnika za razvoj in študija procesa, terminskega plana in smernic za obdelavo predserijskih delov z zahtevanimi statističnimi metodami in navodili za ocenjevanje prvih vzorcev.

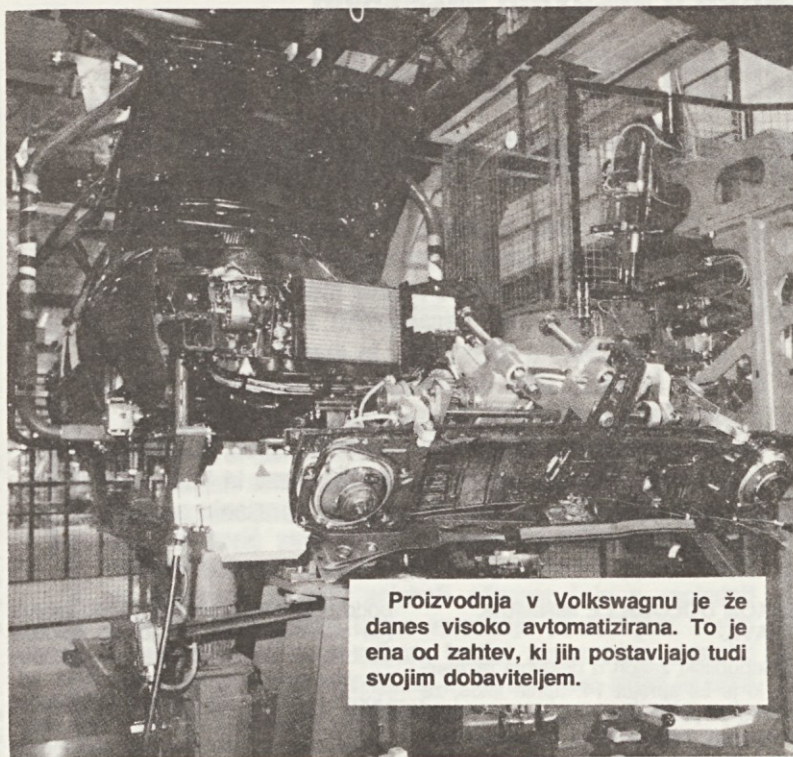
1. Stopenjski načrt razvoja in osvajanja

Ta je razdeljen na faze zasnove, načrtovanja, realizacije in uvajanja v serijsko proizvodnjo.

Oktober nas bo obiskala večja komisija, ki bo ugotovila, če smo pridobili zahtevana znanja, osvojili zahtevane metode in priredili organizacijo razvoja in zagotavljanja kakovosti. Od tega audita je odvisno, ali bomo dobavitelj ali ne.

Za vsako fazo posebej je opredeljen hodogram del, ki vsebuje vse sodobne delovne in nadzorne procedure, te so po nemških oznakah:

- AUDIT - posnetek stanja sistema
- FMEA-K - določitev kritičnih karakteristik konstrukcije
- FMEA-P - določitev kritičnih operacij procesa
- MFU - preverjanje sposobnosti tehnološke opreme
- PFU - preverjanje sposobnosti kontrolne opreme
- WA - analiza vrednosti
- CPC - določitev sistema statističnega nadzora
- Cp in Cpk - karte statističnega nadzora
- AUDIT - posnetek stanja naših dobaviteljev
- PM - projektno vodenje

Proizvodnja v Volkswagnu je že danes visoko avtomatizirana. To je ena od zahtev, ki jih postavljajo tudi svojim dobaviteljem.

- DOE - zagotavljanje stalnega izboljševanja kakovosti

2. Vprašnik za AUDIT sistem

Zajema vprašanja, ki zadevajo postopke in procese. Sprašuje, kako je sistem urejen s stališča sprejema delov, preizkusa na vhodu, proizvodnih pogojev, medfaznih in končnih preizkusov, kadrovske zasedbe in potrebnih znanj, nadzora nad D deli (deli, pomembni za varnost vozila), preverja, kako je urejena dokumentacija, sledljivost materialov, nadzor nad opremo, in končno, kako je urejena odgovornost.

3. Vprašnik za študij procesov

Preverja:

- izkušnje pri serijskih delih
- tehnično dokumentacijo
- pomožna sredstva
- ocenjevanje konstrukcije
- načrtovanje proizvodnega procesa - kadrov - znanja
- poddobjatelje - izbor - nadzor
- kapacitete - proizvodnje, kontrole, kadrov
- ocenjevanje procesa - FMEA P
- opremo za izvajanje preizkusov
- proizvodno in kontrolno dokumentacijo
- sposobnost strojev in orodij
- vzorce - vgradbene, funkcijske, homologacijske
- program izboljšanja kakovosti

Vseh vprašanj je 48, če je odgovor ne, je potrebno opredeliti odgovorno osebo in termin izvedbe.

4. Smernice za predserijske dele

Vsebujejo statistične metode za kvalifikacijo vzorcev. Zahteva je, da je pri predserijskih delih najmanj 80 % mer in karakteristik znotraj tolerance, pri multiseriji in kasneje v proizvodnji pa 100 %.

Prilaganje našega sistema tem zahtevam bo potekalo pod nadzorom sektorja Q firme VW. Dogovorjeni so mesečni nadzorni sestanki. Prvi sestanek je bil informacijski, na naslednjem pa moramo že podati poročilo o izvajanju teh določil. V mesecu oktobru nas bo obiskala večja komisija, ki bo ugotovila, če smo pridobili zahtevana znanja, os-

vojili zahtevane metode in priredili organizacijo razvoja in zagotavljanja kakovosti. Od rezultatov tega audita je odvisno, ali bomo dobavitelj ali ne.

V tem času moramo osvojiti vse zahtevane metode in jih začeti uporabljati, izdelati moramo program izobraževanja za vse udeležence v proizvodnji in nadzoru za program Golf, oceniti naše dobavitelje in postaviti sistem za obvladovanje celotnega procesa vključno z obvladanjem vseh potrebnih informacij.

Zavedati se moramo, da je prilagoditev novemu sistemu pogoj za naš nadaljnji obstoj v proizvodnji svetlobne opreme. Takšne, kakršni smo sedaj, nas zapadni trg ne potrebuje. Največji problem pa je, da se tega vsi ne zavedamo; če bi se, bi se na nove zahteve vsi resneje pripravljali.

Janez Bernat

TAS - mešano podjetje

V naslednjih petih letih načrtujeta sarajevski Unis in Volkswagen nova skupna vlaganja v vrednosti 195 milijonov mark v proizvodnjo novega modela golfa. Letos bo Unis na osnovi dolgoročne proizvodne kooperacije z Volkswagnom izdelal avtomobile in avtomobilске dele v vrednosti 300 milijonov mark. Do leta 1995 naj bi ta vrednost narasla na 420 milijonov mark. V sarajevski Tovarni avtomobilov v Vogošću bo letos 3.200 delavcev izdelalo 37 tisoč avtomobilov, leta 1995 bo s samo 200 delavci več izdelanih 45 tisoč avtomobilov.

Unis in Volkswagen podpisujeta pogodbo o oblikovanju mešanega podjetja TAS. Doslej sta sovlagala v proizvodnjo golfov v razmerju 51:49 (66 milijonov mark Unis in Volkswagen 63,2 milijona mark), poslej pa bosta deleža izenačena tako, da bo Volkswagen povečal vlaganja.

Privredni pregled

Interesi kapitala proti pravici delavcev

Predvsem dvoje je značilno za bodoče urejanje delovnih razmerij. Prvič, pravice zaposlenih niso več tako poenotene, temveč bodo možne razlike med panogami, poklici, podjetji in celo med posamezniki v istem podjetju (na osnovi pogodbe o zaposlitvi). In drugič, pravicam delavcev, ki sicer niso zmanjšane, so postavljene nasproti povečane pristojnosti delodajalcev oz. direktorjev, ki lahko delavce, da bi zagotovili poslovni uspeh, brez njihove krivde premestijo ali celo odpustijo. Prav to ljudi najbolj vznemirja, zato je avtor tega članka vprašanju presežkov posvetil največ pozornosti.

ZAKON DOLOČA LE MINIMUM PRAVIC

Republiški zakon o delovnih razmerjih, ki je bil sprejet 14. aprila letos, za razliko od prejšnjega ne ponavlja določil zveznega, zato je treba za polno razumevanje imeti pred očmi oba. Prav tako pa republiški zakon ne ureja delovnih razmerij v podrobnosti, pač pa to prepušča kolektivnim pogodbam in splošnim aktom podjetij. Izpostaviti velja tripartitnost pravnega urejanja delovnih razmerij: z zakonom (zveznim in republiškim), s kolektivnimi pogodbami (generalno, panožno, podjetniško) oziroma s splošnim aktom ter z individualno pogodbo o zaposlitvi med organizacijo oz. delodajalcem in delavcem. Vedeti je treba, da lahko da splošna kolektivna pogodba več, nikakor pa ne manj pravic kot zakon, panožna kolektivna pogodba več kot splošna in tako naprej do individualne pogodbe o zaposlitvi, s katero se lahko delodajalec in delavec dogovorita za ugodnejše pogoje, kot so zagotovljeni na vseh prejšnjih stopnjah pogajanja, nikakor pa ne z amanj ugodne. Ta trenutek, ko to pišem, pa še ni znano, kakšne pravice bodo delavcem zagotovljene v pogajanjih med sindikati in zbornico.

SKLENITEV DELOVNEGA RAZMERJA

Opozoriti je treba na eno od bistvenih novosti, to je na obvezno sklenitev pogodbe o zaposlitvi. V tej pogodbi

bodo upoštevana posebnosti posameznih delovnih mest; v njej bo določen osebni dohodek, dolžina letnega dopusta razporeditev delovnega časa itd. Dobro bi bilo, da bi določala tudi pogoje za prerazporeditev delavca. Zakon predpisuje, naj se take pogodbe najkasneje do 1. julija 1991 sklenejo tudi z že zaposlenimi delavci. Relativno dolg rok dopušča zaradi obsežnosti dela in zato, ker morajo individualne pogodbe temeljiti na kolektivnih pogodbah, ki naj bi bile podpisane do 14. julija letos, in na splošnih aktih, ki naj bi bili usklajeni z zakonom in kolektivnimi pogodbami do 14. oktobra letos.

Praviloma se delovno razmerje sklepa za nedoločen čas. Delovno razmerje za določen čas pa ni več natančno časovno opredeljeno. Časovna omejenost je vezana le na vzrok zaposlitve. Delovno razmerje za določen čas lahko avtomatično preide v delovno razmerje za nedoločen čas v dveh primerih: prvič, če ostane delavec na delu tudi po času, ko bi mu moralo delovno razmerje prenehati, in drugič, če se začasno odsotni delavec ne vrne na delo in mu preneha delovno razmerje, oziroma da delo, za katero je bilo na temelju objave sklenjeno delovno razmerje za določen čas, izgubi naravo začasnosti.

RAZPOREJANJE DELAVCEV

Delavec mora - ali pa ima pravico - v primerih in ob pogojih, ki jih določajo zakoni in splošni akti, opravljati

druga dela, in je, če prerazporeditev ne temelji na odločitvi, lahko disciplinsko odgovoren ali mu preneha delovno razmerje.

Zakon ureja tudi vprašanja začasne razporeditve na delovno mesto delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi. Delavca je dovoljeno z njegovim soglasjem začasno - največ za eno leto - razporediti na delo s posebnimi pooblastili in odgovornostmi. Kljub začasnosti pa mora izpolnjevati za to delovno mesto zahtevane pogoje. Ta določba se lahko uporablja neposredno, brez ureditve v splošnih aktih.

KONKURENČNA KLAVZULA

Med trajanjem in določen čas po prenehanju delovnega razmerja delavec ne sme za svoj ali tuj račun opravljati in sklepati poslov, ki sodijo v delovno področje ali dejavnost organizacije, v kateri je (bil) zaposlen, če bi to lahko vplivalo na njene interese. Delavce, ki morda opravljajo podobna dela, je treba opozoriti, naj s tem prenehajo, sicer jim lahko preneha delovno razmerje.

PRENEHANJE DELOVNEGA RAZMERJA

Zvezni zakon loči tri skupine vzrokov za prenehanje delovnega razmerja: prvo, ko delavcu preneha delovno razmerje z njegovim soglasjem, drugo, ko mu preneha brez njegovega soglasja, in tretjo, ko delavcu preneha delovno razmerje po samem zakonu, ne glede na soglasje. Republiški zakon natančneje opredeljuje čas prenehanja delovnega razmerja in pravico do odpovednega roka, ki se mora konkretno opredeliti v kolektivnih pogodbah in v splošnih aktih.

Glede na to, da je precej delavcev, ki bi želeli nadaljevati z delom tudi še po dopolnjeni pokojninski dobi, naj posebej opozorim, kako zakonodaja ureja to vprašanje. Zvezni zakon določa, da delavec, ki je izpolnil 40 let zavarovalne dobe ali 65 let starosti, preneha delovno razmerje. Republiški zakon pa v nasprotju s tem določa, da delavcu preneha delovno razmerje z dnem, ko dopolni 40 let pokojninske dobe, vendar se mu lahko pod pogoji, določenimi s kolektivno pogodbo oziroma s splošnim aktom, delovno razmerje podaljša, če tako odloči pristojni organ.

Po prejšnjih predpisih je delavcu lahko prenehalo delovno razmerje samo iz razlogov »na strani delavca«, če je sam želel prenehati delati, če mu je bil zaradi kršitve discipline izrečen ukrep prenehanja delovnega razmerja ali če je

v določenih primerih odklonil ponujeno delo. Novi zakon o delovnih razmerjih omogoča prilaganje pogojev dela in pravic delavcev zahtevam splošne uspešnosti podjetja na račun omejevanja pravic delavcev. Delavcu lahko preneha delovno razmerje iz tehnoloških, organizacijskih, ekonomskih razlogov, ki so »na strani organizacije«, torej neodvisno od volje in ravnanja delavca. Ker je delovno razmerje praviloma za delavca glavni in edini vir dohodka za preživljanje njega in družine, mu mora biti s predpisi, kolektivnimi pogodbami in s splošnimi akti zagotovljena pravna varnost. Določen mora biti postopek ugotavljanja, da so nastali razlogi za prenehanje delovnega razmerja, določeni morajo biti mehanizmi, ki bodo zagotavljali objektivnost in strokovnost pri odločanju o presežkih in izključevali subjektivne ocene in samovoljo na škodo vseh ali posameznih delavcev, ki bodo postali nepotrebni.

UGOTAVLJANJE PRESEŽKA DELAVCEV

Zaradi ublažitve posledic izgube zaposlitve mora biti določen sistem pravic, ki bo usmerjen najprej k ohranitvi dela in šele potem k pravicam do denarnih dajatev iz sistema socialne varnosti. Presežki so lahko trajne aličasne narave. Začasno so delavci nepotrebni: če jim začasno ni mogoče zagotoviti dela (odsotnost z dela) ali, če jim začasno ni mogoče zagotoviti dela s polnim delovnim časom (delna odsotnost z dela). Trajno nepotrebni so delavci v primeru, ko pristojni organ ugotovi, da delavcem trajno ne bo mogoče zagotoviti dela v organizaciji in jim bo zato najpozneje po poteku dveh let prenehalo delovno razmerje v organizaciji.

Razlogi, ki opravičujejo odpust, morajo biti (po konvenciji Mednarodne organizacije dela, ki jo je naša država ratificirala) resni. Resni morajo biti razlogi, ki se nanašajo na delavca in razlogi, ki se tičejo operativnih potreb organizacije. Ni odveč to predhodno ugotoviti s temeljito strokovno analizo oz. oceno.

Kriteriji za ugotavljanje presežnih delavcev navaja zakon le primeroma, podrobnejše urejanje pa prepušča kolektivnim pogodbam oz. splošnim aktom. Postopek je določil zakon o delovnih razmerjih le za trajno nepotrebne delavce.

Postopek ugotavljanja trajnega presežka delavcev ima več faz: ugotavlja-

Renault je velika francoska firma, ki se vsega loteva na veliko, predvsem pa na pravem koncu. Zavedajo se, da je treba vedno biti korak spredaj in to upoštevajo na vseh področjih. Ne le design ali barva avtomogila, a katerim osvajajo tržišče, pomemben je tudi način prezentacije, ki je rezultat številnih različnih dejavnosti direkcije za informiranje. Eden od novinarskih šefov te direkcije, gospod Jacques Poisson, je predstavil komunikacijsko politiko hiše Renault ter publikacije, ki jih izdajajo.

Direkcija za informiranje ima na skrbi notranje informiranje, ki ima absolutno prednost pred zunanjim. Ne more se zgoditi, da bi lahko delavci kakšno informacijo o firmi izvedeli najprej iz javnih medijev. Vse novice in podatke najprej najdejo v Renaultovih publikacijah, šele nato so na voljo zunanjemu informiranju, ki mu rečejo kar PRESS in je tesno povezan s tretjo dejavnostjo te direkcije, to je s stiki z javnostjo. Kako razvejani so njihovi public relations, nam pove podatek, da je njihove avtomobile moč najti po vsem svetu, tudi v najbolj eksotičnih državah, kot sta Tajska ali Singapur. Tej raznovrstnosti ustreza paleta njihovih publikacij. Osrednjo informacijo o podjetju prinaša mesečnik AVEC RENAULT, revija s štiridesetimi stranimi in naklado 110.000 izvodov. Namenjena je vsem delavcem. Vodilni delavci pa dobijo samo njim namenjen CADRE EN DIRECT. Na prvi strani tega časopisa je vedno intervju s predsednikom družbe, na notranjih straneh pa najdejo kopico zaupnih podatkov.

OBVEŠČANJE V RENAULTU

Informacije - zaposlenim prej kot javnosti

Neobveščen delavec podjetje veliko stane, prav tako neobveščen poslovni partner - tega se v Renaultu zavedajo in zato jim ni žal denarja za nekaj razkošne publikacije, ki jih pripravlja močna ekipa novinarjev. Ravnao torej ravnajo nasprotno kot naši gospodarstveniki, ki začno (prepozno in panično) varčevanje pogosto najprej na tem področju - kot so ugotovili že močno razredčeni novinarji v podjetjih na letošnjem srečanju v Radencih.

Za sodelavce v trgovski mreži izdajajo komercialen časopis SYNCRO, ki je, kot vsi drugi, tiskan na najboljšem papirju z mnogimi barvnimi slikami in grafičnimi prikazi.

Že omenjeni problem, kako najbolje informirati delavce, ki delajo za firmo v drugih delih sveta, rešujejo s časopisom RENAULT MONDE, ki izhaja v treh jezikih; francoskem, angleškem in španskem. V njem ne reklamirajo svojih izdelkov. Ljudi zanimajo tudi problemi in dogajanja pri konkurenčnih firmah. Po besedah gospoda Poissona, je konec z olepšano resnico.

Pri vsej raznovrstni publicistični dejavnosti posvečajo veliko pozornosti ekonomskim, socialnim, promocijskim in športnim temam, saj je vsaki namenjena posebna vrsta tiska. Pri lansiranju novih proizvodov poskrbijo za široko publiciteto, v Pariz za dva dni povabijo 600 novinarjev iz vsega sveta, z njimi se pogovarjajo direktorji, odgovorni za področje, ki jih še posebej zanima. Stike z novinarji imajo vsak mesec, vabijo jih po petnajst iz vseh delov sveta, da spoznajo Pariz, firmo in njene avtomobile. V direkciji za informiranje opravlja to delo kopica fakultetno izobraženih ljudi, ki govorijo po več tujih jezikov. Ves čas tesno sodelujejo z drugimi direkcijami; komercialno, pravno...

Tri največje teme, s katerimi se trenutno ukvarja direkcija, so Formula 1, Evrodysseyland in zimске olimpijske igre v Albertvillu, trije osrednji dogodki v Franciji, kjer Renault ne sme manjkati in seveda ne bo.

mm

nje pristojnega organa o nastanku presežkov, obveščanje sindikata, obveščanje Zavoda za zaposlovanje in pristojnega organa DPS, priprava programa razreševanja presežkov.

V prvi fazi pristojni organ (delavski svet) ugotavlja, da ni nobenih možnosti za delo presežnih delavcev znotraj podjetja. Ugotovljati je treba možnosti razporeditve oz. prekvalifikacij za delo v celotni organizaciji (pravni osebi) in ne samo v okviru določenega obrata oz. dela organizacije. Po ugotovitvi - sklepu, da so v organizaciji trajni presežki, je dolžna organizacija (pristojni organ) obvestiti sindikat o prenehanju potreb po delu delavcev, razlogih za prenehanje potreb, številu in kategorijah delavcev, ki bodo nepotrebni. Rok za obveščanje sindikata ne sme biti krajši od enega meseca, čeprav je v primerih večjega obsega prenehanja potreben daljši čas za pripravo programa in za aktivnosti sindikata.

Organizacija je dolžna sprejeti program razreševanja trajno presežnih delavcev. V postopku priprave programa je organizacija dolžna zagotoviti **so-delovanje sindikata**.

KRITERIJI ZA DOLOČANJE PRESEŽNIH DELAVCEV

Zakon našteva primeroma zlasti kriterije, ki se nanašajo na:

- delovno sposobnost individualnega delavca (strokovna izobrazba, znanja in zmožnosti, delovne izkušnje; delovna uspešnost)
- delovno dobo
- zdravstveno stanje (organizacija je dolžna upoštevati kot kriterij zdravstveno stanje, ki je posledica poškodb pri delu in poklicnih boleznih tako, da bo ta kriterij vplival pozitivno na ohranitev zaposlitve; kot negativni kriteriji pa ne smejo biti upoštevane začasne odsotnosti z dela zaradi bolezni, porodniškega dopusta in dopusta za nego in varstvo otroka)
- socialno stanje: v okviru kriterija socialno stanje so naštetih v zakonu kriteriji, ki lahko pozitivno ali negativno učinkujejo pri določanju presežka, med pozitivne kriterije je treba uvrstiti predvsem več nepreskrbljenih družinskih članov (otrok) in dejstvo, da je delavec edini hranilec v družini, in tudi zaposlenost obeh zakoncev v isti organizaciji; med negativne kriterije pa je treba šteti zlasti možnosti delavca za pridobivanje dohodka iz drugih virov, npr. v primerih, ko ima delavec ali član njegove družine prijavitelno obrtno dejavnost kot postranski (ali glavni) poklic družinskega člana ali zasebno podjetje, če delavec pridobiva ali ima možnost pridobivanja dohodka iz kmetijske dejavnosti, če je delavec lastnik ali družabnik v zasebnih in mešanih podjetjih; kriteriji socialnega stanja so naštetih v zakonu primeroma (zato lahko organizacija določi še druge socialne kriterije, npr. preživljanje nepreskrbljenih invalidnih otrok ali invalidnega ali bolnega zakonca, starost delavca idr.).

Kriterije, ki jih zakon našteva, je organizacija dolžna upoštevati, ko določa poimensko delavce, ki bodo postali nepotrebni. Zakon ne določa, da je vrstni red kriterijev, kot so naštetih v zakonu, obvezen. Na temelju zakona se s kolektivno pogodbo in (ali) s splošnim aktom natančneje opredelijo kriteriji in teža pozitivnega ali negativnega vpliva posameznega kriterija (npr. s točkovanjem) na odločitev, ali je delavec nepotrebni. V kolektivni pogodbi in v splošnem aktu se lahko določijo še novi kriteriji, ki jih zakon ne določa.

Kriteriji za določitev nepotrebnih delavcev bodo uporabljeni zlasti v primerih, ko na enakih delovnih mestih dela več delavcev ali ko je v organizaciji postalo nepotrebnih več delavcev z isto stopnjo strokovne izobrazbe ali z enako usposobljenostjo za delo.

PRAVICE PRESEŽNIH DELAVCEV

Začasne presežke je značilno, da določeno delo ni nepotrebno, temveč da v organizaciji ni mogoče zagotoviti dela zaradi tehnoloških, organizacijskih in ekonomskih razlogov, ki začasno vplivajo na obseg dela v organizaciji.

Delavcem, ki jim začasno ni mogoče zagotoviti dela, mora organizacija zagotoviti eno izmed pravic:

- pravico do prekvalifikacije oz. dokvalifikacije
- pravico do začasne razporeditve v drugo organizacijo
- pravico do nadomestila osebnega dohodka za čas čakanja na delo.

Pravice oz. obveznosti delavcev, ki so trajno presežni, urejata zvezni in republiški zakon o delovnih razmerjih. Organizacija je dolžna izdati delavcu na temelju sprejetega programa za razreševanje presežkov individualno sklep o tem, da njegovo delo ni več potrebno, in o pravicah, ki se zagotavlja presežnemu delavcu.

Delavcem, katerih delo ni več potrebno na podlagi kriterijev za ugotovitev prenehanja potreb po delu, se zagotovi ena od naslednjih pravic:

- sklenitev delovnega razmerja za nedoločen čas v drugi organizaciji na podlagi pisnega sporazuma pristojnih organov za delo na delovnem mestu, ki ustreza njegovemu znanju in zmožnosti
- pravico do prekvalifikacije ali dokvalifikacije za delo na drugem delovnem mestu v drugi organizaciji. Za čas dokvalifikacije ali prekvalifikacije ima delavec pravico do nadomestila OD najmanj v višini zajamčenega OD
- dokup zavarovalne dobe zaradi uveljavitve pravice do upokojitve, vendar največ do pet let, v naslednjih primerih: a) delavcu, ki je dopolnil 35 let pokojninske dobe in delavki z dopolnjeno 30-letno pokojninsko dobo b) delavcu, ki je dopolnil 60 let starosti in delavki s 55 letom starosti c) delavcu - delovnemu invalidu II. in III. kategorije invalidnosti, ki se mu zaradi dopolnjene starosti ne zagotavlja pravica do prekvalifikacije ali dokvalifikacije oziroma pravica do dela delovnim časom, ki ustreza njegovi preostali delovni zmožnosti ali pravica do razporeditve na drugo ustrezno delo v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
- dokup zavarovalne dobe zaradi uveljavitve pravice do predčasne pokojnine, vendar največ do pet let, če delavec s tem soglašata (ženska stara 50 let in ima 25 let pokojninske dobe, moški star 55 let in ima 30 let pokojninske dobe),
- pravico do odpravnine, če se delavec s pristojnim organom organizacije pisno sporazume, da mu preneha delovno razmerje,
- pravico do sklenitve delovnega razmerja s krajšim delovnim časom v drugi organizaciji ali delodajalcu, s pravico do ustreznega denarnega nadomestila oziroma delne pokojnine
- pravico do sklenitve delovnega razmerja za določen čas v drugi organizaciji oz. pri delodajalcu.

Obseg in način plačila prispevkov za dokup zavarovalne dobe določa Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Republiki Sloveniji.

Delo za prenovo delovnopravne zakonodaje še ni končano. O celoviti prenovi tega področja bomo lahko govorili šele tedaj, ko bodo sklenjene tudi kolektivne pogodbe in usklajeni splošni akti ter sprejeti še zakoni, kot sta Zakon o varstvu pri delu in Zakon o zaposlovanju, zavarovanju in drugih pravicah za čas brezposelnosti, ter uveljavljen nov sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Milan Pavliha

? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

Sprašujete - odgovarjamo

! ! ! ! ! ! ! ! ! ! ! ! ! ! ! ! !

Namesto da brezplodno stikate glave z najbližjimi so-delavci in si pulite lase, ker o mnogih stvareh niste dovolj informirani, se obrnite na Glas Saturnusa. Vprašajte, mi pa bomo za vas poiskali pravo žrtev, ki ve odgovor na vprašanje. Za prvič smo nekaj vprašanj nabrali kar na uredniškem odboru; zaradi dopustov in časovne stiske bomo na nekatera od njih poiskali odgovor šele v naslednji številki. Tudi po sej lahko vprašanja posredujete bodisi članom uredniškega odbora bodisi neposredno urednici (vsi smo napisani v okvirčku, ki ga običajno lahko najдете na predzadnji strani glasila).

Vrtoglava cena stanovanjskih kreditov

Vprašanje: Delavcem, ki so dobili stanovanjska posojila v lanskem in predlanskem letu, so se obroki v zadnjih mesecih več kot podvojili. Je to v skladu s pogodbo? Ali je mogoče tem delavcem olajšati plačevanje obrokov, katerih delež v (zamrznjenih) osebnih dohodkih se je povečal.

Odgovarja Dragica Saradjien: Od leta 1988 dalje se vrednost stanovanjskih kreditov sproti revalorizira v skladu z rastjo inflacije. V lanskem in predlanskem letu so naši delavci dobivali stanovanjske kredite polovico iz Saturnusovih sredstev in po Saturnusovih pogojih (5-odstotna letna obrestna mera brez revalorizacije), polovico pa po pogojih banke, ki si je v pogodbah pridržala pravico, da prvotno obrestno mero lahko spremeni. 30. aprila letos je LB Stanovanjsko - komunalna banka povečala realno letno obrestno mero s 5 % na 14 %. Ostanek dolga po tem datumu je bil obračunan po novi obrestni meri in ker je delež obresti v anuitetah zlasti v prvih letih odplačevanja zelo velik, je to povzročilo tako veliko povečanje obrokov.

Lani sem kot članica odbora varčevalcev pri LB Stanovanjsko - komunalni banki dala pobudo, naj banka omogoči delovnim organizacijam tudi deljevanje stanovanjskih kreditov svojim delavcem po drugačnih pogojih. Pobuda je bila s posredovanjem mestnega komiteja za stanovanjsko gospodarstvo sprejeta. Tako smo letos vsem prisilcem dodelili kredite iz lastnih sredstev po 5-odstotni letni obrestni meri, valorizirajo pa se po polovični revalorizacijski stopnji. Razmišljamo tudi o tem, da bi v prihodnosti dodeljevali kredite sami, brez posredništva, ki ga banka dokaj drago zaračuna, vendar se moramo prej usposobiti za vodenje teh zadev preko računalnika.

Delavcem, ki so dobili stanovanjske kredite v prejšnjih dveh letih po manj

ugodnih pogojih, žal ne moremo pomagati. Možnost, da bi jim za odplačevanje kreditov odobrili nove kredite po ugodnejših pogojih, ni uresničljiva, ker bi za to potrebovali več denarja, kot znaša celotna vsota letos odobrenih posojil.

Zgolj za okras smo predragi

Vprašanje: Zakaj smo v Saturnusu povsem opustili proizvodnjo embalaže za široko potrošnjo? Proizvodnja še vedno upada in s tem programom smo zapolnjevali vrzeli.

Odgovarja komercialni direktor Andrej Lazar: Široka potrošnja ni predstavljala nikoli več kot 2 do 3 odstotke celotne prodaje Embalaže. Lani smo imeli težave, ker je trgovina zahtevala neto plačilni rok 60 do 90 dni, česar si pri takratni inflaciji nismo mogli privoščiti. Če pa smo vračunali v ceno pričakovano inflacijo, so bili izdelki tako dragi, da jih ne bi mogli prodati. Letos ponovno začenja mo s prodajo teh izdelkov, le da od nas ne odkupuje več srbski Centroprom, prej največji kupec. Ta embalaža pa je še vedno draga in, ker ni življensko potreben artikel, jo je ob znižani kupni moči prebivalstva težko prodati.

Lastna prodaja se ne izplača

Vprašanje: Zakaj Saturnus ne organizira lastne prodaje? Tudi pokrove za Romunijo, ki so nam ostali na zalogi, bi lahko prodali na ta način: to delo bi lahko opravljali invalidi ali upokojenci.

Odgovarja komercialni direktor Andrej Lazar: Pokrove že prodajamo v naši industrijski prodajalni, pred kratkim smo jim povišali ceno, vendar so še vedno mnogo cenejši kot v redni prodaji. Vsakdo, kdor želi, jih lahko kupi. Naš proizvodni program pa je premajhen, da bi ekonomsko upravičeval organiziranje lastne trgovske mreže.

Delovno praznovanje 20-letnice PD

Planinci PD Saturnus smo se zopet srečali na tradicionalnem množičnem vsakoletnem planinskem izletu, ki pa ima letos svečano obeležje, 20-letnico delovanja društva.

V soboto, 23. junija smo se zbrali na železniški postaji. Kljub oblačnemu vremenu se nas je zbralo lepo število planincev, tudi veliko otrok je bilo med njimi. Vožnja z vlakom do Bohinjske Bistrice je bila prijetna in vesela, za razpoloženje pa vedno poskrbi Stane z novimi vici in šalami. V Bohinjski Bistrici je deževalo in pod streho smo čakali na avtobus za Staro Fužino. Na srečo nismo dolgo čakali in kmalu smo se znašli v tej lepi bohinjski vasi. Vo-

dič Milan je preštel planince in planinke, določil ostale vodnike, nataknili smo si pelerine, vetrovke in nahrbtnike in se začeli vzpenjati navkreber. Nekateri hitreje, drugi počasneje, a vsi smo se zbrali v planinski koči na Vogarju, kjer smo imeli daljši počitek. Po izdatni malici smo nadaljevali z vzponom na naš cilj Planino na Jezeru. Vreme je bilo vseskozi oblačno in občasno je deževalo, tako da smo v planinsko kočico prišli zelo mokri, a to ni motilo planinskega

Tekma Saturnus : Maniagolibero

Tudi letos se je, resda nekoliko v senci pričakovanega mundiala v Italiji, odvilo srečanje med nogometiški Saturnusa in kluba Maniagolibero iz italijanskega mesteca Maniaga. Tokrat so bili gostitelji Saturnužani, tekma na igrišču Slovana pa se je končala s prepričljivo zmago nogometiške Saturnusa - rezultat je bil 3 : 1.

To je bilo že 24. srečanje obeh moštev, katerih člani so se tačas seveda že večkrat zamenjali - zlasti to velja za Maniagolibero, ki navadno pošilja na te prijateljske tekme močno pomlajene ekipe. V resnici je zanimivo in kar ganljivo, da obe strani toliko let vztrajata pri teh srečanjih, ki po športni plati seveda niso posebno pomembne. Tudi udeleženci netekmovalci, ki spremljajo ta srečanja, niso več vsi isti kot v začetku. Med našimi sta bila že od začetka zraven Lado Sluga in Jure Vokal, pa Teodor Kralj in

Jože Švigelj, ki letos nista bila prisotna. Vrsto let kot organizator sodeluje Boris Jenko, ki je bil pobudnik ponovne oživitve teh srečanj, ki so pred leti zaradi ohladitve političnih odnosov za nekaj časa zamrli. Na italijanski strani je že od začetka reden gost na primer Bruno Tedesco, tovarnar iz Maniaga in ljubitelj nogometa.

Teniško igrišče je polno zasedeno

Saturnus je tudi teniško igrišče - ob tej misli je zjutraj kar malo lažje priti v službo. Rdečerjava zaplata ob Letališki cesti je popoldne prava oaza sredi industrijskega okolja. Vanjo se zateka mnogo Saturnužanov (članstvo v športno-rekreativnem društvu se je lani in letos, verjetno tudi na ta račun, povečalo na 550 članov, to pa je število, s kakršnim se ne more pohvaliti nobeno drugo tovrstno društvo v naši občini) in kljub dogovoru, da se bodo rezervacije sprejemale le za

vzdušja, saj nas je čakala zakurjena peč in vroč čaj.

Nestrpno smo tudi pričakovali naše planinske prijatelje iz pobratenega planinskega društva Georgi Naumov iz Bitole, ki so tudi obljubili obisk na našem planinskem slavlju. Prav tako smo čakali na našega harmonikarja Jožeta. Vsi ti naj bi se pripeljali z avtomobili na planino Blato, od tam pa do Planine Jezero. Že prav kmalu se je zaslíšal glas harmonike - naš muzikant Jože je že kar pred kočjo urezal veselo vižo. Kmalu so se nam pridružili tudi planinci iz Makedonije. Bili smo jih zares veseli, saj nismo mislili, da se bodo našega slavlja udeležili v tako velikem številu.

Po enolončnici se je začel slavnostni del. Predsednik planinskega društva, Andrej je pozdravil goste iz Makedonije, predstavnika Planinske zveze Slovenije in naše planince z Loškega potoka. Nagovoril nas je tudi predsednik Meddruštvenega odbora PZ Slovenije Peter Lavrič in nam zaželel še veliko uspehov pri društvenem delu. Razdeljene so bile tudi pohvale in knjige našim zaslužnim planincem.

Po slovesnem delu se je začel zabavni del. Na vrsti je bil planinski krst, kjer smo krstili planinko Nado in planinca iz Makedonije Ilija. Vrstile so se tudi zabavne igre, tako da je bilo veliko smeha in zabave. Jože je igral valčke in polke kot za stavo. Plesa in petja je bilo dovolj, tako da nihče ni občutil utrujenosti.

Še dolgo v noč se je slišala harmonika

Naslednje jutro je bilo najprej oblačno, toda kmalu je pokukalo tudi sonce. Po različnih poteh smo se vračali v dolino. Ob slovesu smo si zaželeli, da bi se naslednje leto spet srečali na množičnem izletu.

Marina Jeras

Embalažerji na izletu

16. junij je bil za nekatere delavce v Embalaži težko pričakovan dan. To soboto je bil namreč po dolgem času organiziran izlet na Gorenjsko z zaključkom na Brdu pri Kranju, kjer je bilo družabno srečanje.

Ker je bilo pred tem že dalj časa slabo vreme, smo organizatorji izleta s skrbjo pričakovali dan odhoda. Imeli smo srečo, saj ni deževalo pa tudi zjasnilo se je malo, tako da je sonce kdaj pa kdaj sremežljivo pokukalo izza oblakov in nam dalo upanje, da bomo preživeli lep dan v naravi. In res je bilo lepo.

Iz Ljubljane se nas je 140 embalažerjev s tremi avtobusi odpeljalo proti Gorenjski. Naš cilj je bil ogled blejskega Vintgarja in gradu. Po urici prijetne vožnje, kjer smo se med tem okrepčali s sendvičem in »takratkim«, smo že bili v čudovitem okolju Vintgarja, ki nas je s svojo lepoto očaral, saj smo v njem doživljali neokrnjeno naravo s kristalno čisto vodo in globokimi tolmuni, v katerih kraljujejo zajetne postrvi. V soteski se je na nekaterih mestih voda divje ▶

Ribolov za začetnike

Naša ribiška sekcija je pri Ribiški družini Vevče kupila dve prenosni ribolovni dovolilnici, ki jih lahko uporabljajo delavci Saturnusa, včlanjeni v naše ŠRD, v spremstvu ribiča, ki ima opravljen ribiški izpit. Ribolovna dovolilnica ni prenosljiva na družinske člane.

Če uporabnik ne upošteva pravil, ki jih predpisuje RD Vevče, mu pooblaščen oseba lahko odvzame dovolilnico, kršitelj pa nosi materialno odgovornost.

Ribolovno dovolilnico lahko dobite pri Andreju Valentičiču na stari lokaciji in pri Matevžu Rupniku v Avtopremi. Pri njiju dobite tudi komplet ribolovni pribor, ki ga morate vrniti naslednji dan do 8. ure, če boste lovili v soboto ali nedeljo, pa v ponedeljek. Ob prevzemu uporabnik plača 20 din. IO Ribiške Sekcije

GLAS SATURNUSA izdaja delavski svet DO Saturnus v nakladi 2400 izvodov.

Uredniški odbor: Mensura Bašič, Zvone Debeljak, Brane Novak, Stojan Tršan, Richard Gerbec, Silvo Baznik, Josip Lukša, Sandi Hvala.

Glavna, odgovorna in tehnična urednica Vita Cajnko Javornik. Naslov uredništva: Saturnus, Ob železnici 16, 61110 Ljubljana, telefon 444-466 int. 225

Tiskano v Saturnusu - oddelek tiska na papir.

Glasiilo je brezplačno.

Po mnenju sekretariata za informiranje IS skupščine SRS, št. 412-1/72 z dne 8. 9. 1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.

penila, kot da bi vsem hotela pokazati svojo moč, preden jo ukroti človeška roka. Zatem nas je pot vodila na blejski grad, kjer smo si ogledali znamenitosti muzeja in uživali ob pogledu na jezero in prelepo okolico.

Bližal se je čas kosila, zato smo se dobre volje odpeljali na Brdo pri Kranju, kjer so nas pristrčno sprejeli in po stari šegi postregli z aperitivom in suhimi slivami. Tu smo se razdelili v dve skupini, kjer sta nas prijazni vodički seznanili z zgodovino Brda in perspektivami, ki jih ta prekrasen košček Slovenije ponuja. Po ogledu nekaterih znamenitosti smo prispeli k brunarici in kozolcu, kjer so nas že čakali kuharji z nadvse okusnim golažem, pripravljenim iz divjačine. Najbolj lačni so lahko dobili dodatno porcijo. Ravno v času kosila nas je obiskal tudi generalni direktor in v dobrem razpoloženju vztrajal z nami do konca srečanja.

Da pa ne bi ostalo samo pri jedachi in pijači ter seveda prijetni glasbi in plesu, smo se Embalažerji lahko po Brdu peljali s kočijo, igrali tenis, lovili ribe ali pa se vozili s čolnom. Največ zanimanja je bilo za vožnjo s kočijo, ki je vozila Saturnužane non-stop do večera. Mojster Vokal je poučeval tenis, ribiči pa smo poskušali srečo v dveh ribnikih in rešili svojo ribiško čast z ujeto ščuko (70 cm), ki so nam jo prijazni gostitelji tudi spekli.

Dobrega razpoloženja ni mogla pokvariti niti rahla popoldanska ploha. Vsi smo si bili enotni, da si takih srečanj še želimo, da jih je premalo in bi Saturnužani morali biti skupaj vsaj enkrat letno.

Ob tej priliki se v imenu sindikalne organizacije še posebej zahvaljujem Marjanu Dobriloviču, Silvu Bizjaku in Vinku Sečkarju za ves trud, ki so ga vložili v organizacijo in izvedbo uspelega piknika. Zahvaljujemo se tudi vodstvu TOZD-a Embalaža, ki je v znatni meri finančno podprlo izvedbo srečanja.

Fado Fink

Letos so se upokojili

V letošnjih številkah glasila nismo objavljali kadrovskih sprememb. Napačno vsaj delno popravljamo tako, da objavljamo seznam naših delavcev, ki so se upokojili v letošnjem prvem polletju. Med njimi so številni, ki so v Saturnusu izpolnili večino ali pa celo vso delovno dobo.

KRISTINA RUČIGAJ, Embalaža
 ANA FRANČIČ, Embalaža
 STANISLAV JAKIČ, Orodjarna
 MARIJA BREGANT, Embalaža
 GABRIJELA KOSI, DSSS
 MARIJA KOZETIČ, DSSS
 STANISLAV PETERCA, DSSS
 IRENA SMREKAR, Avtooprema
 KAROLINA HOČEVAR, Avtooprema
 SILVA KOVIČ, Emb. Zalog
 MARIJA PIRŠ, DSSS
 JOŽEFA ŠKOFIČ, Emb. Zalog
 ANICA VERZEL, Embalaža
 ELIZABETA MOHAR, Avtooprema
 RAFAELA PODOBNIK, Avtooprema
 ALOJZIJA STUHNE, Embalaža
 JOŽICA ROZMAN, Emb. tiskarna
 JUSTINA ŽULIČ, Embalaža
 KATARINA OREHOVEC, Embalaža
 FRANČIŠKA ČURIN, Embalaža
 AMALIJA KURENT, Avtooprema
 STANISLAVA VALENCIČ, Avtooprema
 LJUDMILA MARKIČ, DSSS
 ANTON STRAŽAR, Embalaža
 HELENA GOLUBIČ, Avtooprema
 MAKSENIJ PAVLIČ, Emb. tiskarna
 KRISTINA KAVČIČ, Avtooprema
 IVAN PAPEŽ, Avtooprema
 MARIJA HREN, Avtooprema
 KRISTINA KOCMAN, DSSS
 RENE KRNC, Avtooprema
 ANGELA PURIČ, Avtooprema
 FRANČIŠKA ZUPANČIČ, Emb. tiskarna
 JANEZ ČERNE, Orodjarna
 ANGELA ARNIK, Embalaža
 MARIJA BARTOL, Avtooprema

»Ni lahko delati v galvani. Človek kar verjeti ne more, da bo kdaj res dočkal upokojitev«, je ob slovesu rekla Kristina Kavčič, ki je, na pogled še vsa mladostna, pred kratkim odšla v pokoj. V Saturnusu je delala skoraj 31 let.

Dragi moji plastičarji!

Ne vem, kako naj pričnem to svoje pisanje. Ne gre mi od rok ali od glave, bi se temu reklo. Pa še preveč sem vznemirjena in prav prijetno presenečena. Vse to pa prinaša raztresenost.

Ob mojem odhodu v pokoj ste se tako presenetljivo odrezali. Teško bi opisala, kako se je vsak posameznik izkazal. Ne želim prav nikogar prizadeti, a vendar ne morem mimo nekaterih posameznikov, da jih ne bi posebej imenovala.

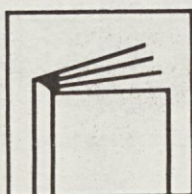
Največjo zahvalo dolgujem Slavku Kovaljevu za zelo posrečeno in enkratno organizacijo. Potem je tu Joži Hribarjeva, ki je tudi prispevala ogromen delež k organiziranju. Na zelo, zelo prijeten in nepozaben način so me razveselili: Anica Grozdek, Helena Golubič, Ivanka Vidović, Ivan Papež in Ferdo Mulh.

Nikakor ne smem pozabiti Milke Čulibrk, Milosave Mudremič, Anice Miklavčič in Vere Lepki, ki so tudi dosti pomagale, da je bilo vse, kot je treba.

Kaj naj rečem drugega: Iskrena hvala! Kar najlepše se zahvaljujem vsem plastičarjem in vsem drugim za skupno darilo in vas obenem prosim, da mi oprostite, če je bilo kdaj kaj narobe.

Še enkrat prav pristrčna hvala in srečno!

Marija Hren

KNJIŽNICA

V prejšnjih dveh letih smo delavci Saturnusa naročili okrog 350 strokovnih knjig in priročnikov, ki jih je uspela s precejšnjim trudom za nazaj evidentirati Tilka Požar. S tem letom je postalo evidentiranje lažje, kajti vse nove knjige se naročajo s posredovanjem knjižnice. Objavljamo seznam teh knjig, kasneje pa vas bomo o novih knjigah obveščali sproti.

Še to: naša knjižnica je včlanjena tudi v Tehnično knjižnico v Ljubljani, na voljo so nam torej tudi njihove knjige, spet s posredovanjem knjižničarke Tilke Požar.

1989 Annual Book of ASTM Standards: Plastics / Cop. by American Society for Testing and Materials: Plastics (I. - IV.)

AVSTRIJA, naš poslovni partner: uredil Stane Grahek.

H. Hales, Lee: Cimplan: CIM Strategie: The Systematic Approach to Factory Automation

Gina Čupić Battigelli: Commercio Estero
 Aldo Luppi: Corispendenza commerciale Italiana

Rado Bohinc: Delniška družba

Notar: Devizni tečaj

Bogdan Habjan: Finančno poslovanje: Predpisi s komentarjem zakona o finančnem poslovanju

Crnić: Kamate

Pierre Belanger: Nova pravila proizvodnje: V industrijsko dovršenost

Zdravko Kaltnekar: Organization and Information Systems: effectiveness - efficiency - humanization

D. B. Freeman: Phosphating and metal pre-treatment: A guide to modern processes and practice

Priročnik za carinjenje robe: Harmonizirana carinska tarifa i režimi izvoza

Strokovne informacije 14: Razvoj orodjarstva v SRS III del, 5. posvetovanje orodjarjev / urednik Franc Roethel.

Strokovne informacije 15: Razvoj orodjarstva v SRS, priročnik: poročilo za 5. posvetovanje / urednik: Franc Roethel.

Sustavi šifriranja u privredi i rječnici podataka: Zbornik radova / Savez inženjera i tehničara Hrvatske.

Janko Kralj: Vodenje politike gospodarske organizacije

Vodič za tržne komunikacije / Savez udruženja ekonomskih propagandista Jugoslavije

Franc Grad: Volitve v političnem pluralizmu

Aleksander Sredović: Zbirka propisa o deviznom i spoljnotrgovinskom poslovanju.

Janko Arh: Pravna ureditev družb

dBASE IV: the complete reference / the LeBlond Group - Geoffrey., William B. & Brent Heslop.

Natan Bernot: Podjetništvo, naloge in odgovornosti podjetniškega vodenja / Natan Bernot. - Ljubljana: GV Gospodarska založba, 1990. - X, 184 str.: 20 cm

Marcel de Bolle Bal: Plačilo za uspešno podjetje v sodobni družbi.

Franc Bratkovič: Metode programiranja

Boris Butina: Operacijski sistem DOS 3.30

Rafael Cajhen: Pomnilniško programirljivi krmilni sistemi, II. del

Veljko Čavić: Republiški prometni davki: komentar prečiščenega besedila s spremembami in dopolnitvami

Veljko Čavić: Prometni davki: komentar prečiščenega besedila s spremembami in dopolnitvami

DIN Sachmerkmale für Materialwirtschaft, Fertigungssteuerung und CAD: referate zur Tagung

DOS: the complete reference / Kris Jamsa.

Using DOS 4 / Kris Jamsa.

Franc Gologranc: Uvod v preoblikovanje

GRAFIČNI simboli za prikaz osnovnih funkcij merilnih in krmilnih naprav: po JUS M. AO. 100.

Anton Grebenšek: Metode poklicnega usposabljanja

Rally je postal sinonim za Saturnus

Brez pretiravanja lahko rečemo, da je Rok Freyer trenutno najuspešnejši med direktorji rallyjev v Jugoslaviji. Rally Saturnus, ki ga vodi že 8 let, je namreč največji jugoslovanski rally in šteje tudi za evropsko prvenstvo s težavnostno stopnjo 5. Sodeč po letošnji izredno dobri oceni opazovalca FISA (Mednarodne federacije avtomobilskega športa) je njegov položaj med evropskimi rallyji trden in se lahko kvečjemu izboljša.

Kaj pomeni ugodna ocena mednarodnega ocenjevalca za prihodnost Rallyja Saturnus?

Letos je rally za kvaliteto izvedbe zbral skupno 181,1 točke od 200 možnih, kar je največ doslej, je pa tudi zavidljiv uspeh v primerjavi z drugimi tovrstnimi tekmovanji. Lani je le en evropski rally dobil višjo oceno. To sicer ne zagotavlja višjega koeficienta v evropskem prvenstvu, je pa realna osnova za tako pričakovanje. Veliko pomeni ugled ocenjevalca, to je bil letos Stan Minarik iz Češkoslovaške, nekdanji sovoznik znamenitega rallyista Hubačka. Minarik je član pomembnih izvršilnih teles pri Mednarodni avtomobilski federaciji (FIA) in pri Mednarodni federaciji avtomobilskega športa (FISA).

S čim si je naš rally zaslužil tako visoko oceno?

Dobili smo najvišje možne ocene za izvedbo tehničnega pregleda, delo športnih funkcionarjev in časomerilcev. Visoko smo bili ocenjeni tudi za izbiro proge, spremljanje rezultatov, press službo in usklajenost pravilnikov z mednarodnimi predpisi.

Pri nas mnogi pravijo, da je rally draga propaganda za Saturnus.

Rally športniki smo zelo hvaležni Saturnusu, da je vlagal v to vrst športa, in mislim, da je s tem pokazal tudi veliko smisla za poslovnost. Rally si je pridobil ugled in je postal sinonim za vašo tovarno. Če bi naredili anketo na cesti, kaj je Saturnus, bi jih od deset vprašanih najbrž 5 ali 6 odgovorilo, da je to rally.

Letos je rally za kvaliteto izvedbe zbral 181,1 točke od 200 možnih. Lani je le en evropski rally dobil višjo oceno.

Danes, ko je to na evropski ravni uveljavljeno tekmovanje, bi se najbrž lahko našel ključ financiranja, tudi če Saturnus ne bi več zmožal stroškov.

V primerjavi s podobnimi prireditvami v tujini pa Rally Saturnus niti ni drag.

Rally istega ranga v Zahodni Evropi ali na Češkoslovaškem stane okrog 500 tisoč nemških mark, kar je dvakrat ali celo trikrat toliko, kot stane naš. Pri nas je rally namreč v veliki meri organiziran na ljubiteljski osnovi, kar velja za vse, od funkcionarjev do zadnjega člana v organizacijski verigi. Pri pripravi in izvedbi prireditve sodeluje okrog 1.000 skoraj anonimnih ljudi, ki delajo le za simbolično plačilo ali pa še to ne, gre pa jim velika zahvala za nemoten potek rallyja.

Letos ste postali član plenarne skupščine FIA. Kakšna bo vaša naloga v tem organu?

Zavzemal se bom, da bi rally šport v Jugoslaviji spet dosegel takšno veljavo,

Rok Freyer, direktor Rallyja Saturnus, je bil pred leti tudi sam uspešen rally športnik. Devet sezon je bil sovoznik Alešu Pušniku in Matjažu Brišniku; s prvim sta petkrat osvojila naslov državnih prvakov. Leta 1978 je postal predsednik komisije za avto-moto šport pri AMZS, za njim je tudi en mandat predsednikovanja jugoslovanski komisiji za rally, katere član je še danes. Od letos je tudi član plenarne skupščine FIA (Mednarodne avtomobilistične federacije).

got si jo zasluži. Z izpeljavo obeh jugoslovanskih rallyjev, ki štejeta za evropsko prvenstvo, smo dokazali veliko sposobnost organiziranja. Mislim, da je rally šport trenutno na najvišji ravni od vseh vrst avto-moto športa pri nas - predvsem zato, ker smo pred nekaj leti presegli »balkansko« miselnost. Odprli smo vrata v Evropo na stečaj in prilagodili vse predpise mednarodnim standardom. Izključno to zagotavlja uspeh.

Kot direktor Rallyja Saturnus pa si najbolj želim, da bi se ta prireditve na obravnavala tako ozko. Rally je postal v Sloveniji pravi nacionalni šport, saj privabi v živo največ gledalcev. To bi moral biti torej velik medijski dogodek. Več interesa bi lahko pokazalo tudi turistično gospodarstvo, ki zdaj iz tega priljubljenega športa premalo iztrži. Čeprav mu zeleni nasprotujejo, je rally zvrst športa, ki prinaša tudi splošne koristi. Nekatere napake, ki se pojavljajo pri posameznih vrstah avtomobilov, bi bilo zgolj pri običajni uporabi težko ugotoviti. Na ta način ta šport prispeva tudi k varnosti, poleg tega pa dviga raven tehnične kulture med ljudmi. Leta nazaj na primer ne beležimo primera, da bi bil avtomobilistični šport povzročitelj prometne nesreče.

Vita Cajnko

INVESTING in Slovenia. - Ljubljana: Centre for international Cooperation and development

Štefan Ivanjko: Organiziranje podjetij v tržnem gospodarstvu

IZOBRAŽEVANJE odraslih in evropa '92: zbornik prispevkov. - Strokovno posvetovanje v Škofji Loki od 21. do 23. marca 1990

Igor Janežič: Strojni elementi: naloge

Nelson Johnson: AutoCAD: the complete reference

JUS katalog 1990: standardi in propisi saveznog zavoda za standardizacijo

KATALOG jugoslovanskih standardov za leto 1990

B. W. Kernighan: Programski jezik C = The »C« programming

KOMENTAR zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja

KOMENTAR republiškega zakona o delovnih razmerjih

Janez Kopač: Strega in montaža

Janez Kopač: Tehnika odrezavanja: rezalni materiali in orodja

Anton Kuhelj: Mehanika: Kinetika

Milan Kurepa: fizika i tehnika vakuuma

Karel Kuzman: Tehnološke karakteristike preoblikovalnih strojev

Karl Kuzman: Vaje iz tehnike preoblikovanja: podatki, tehnološka priporočila

Stephani Maass: PC Tools complete / Maass Stephani

Vesna Matović: Zbirka obrazaca za praktičnu primenu parničnog, vanparničnog, izvršnog i postupaka pred sudovima udruženog rada

Stane Možina: Vodenje podjetja

Lukac A. Oblak: Varnostni ukrepi pri ravnanju s kancerogenimi snovmi

NOVE stranke Srbije: dokumenti novih političkih stranaka i grupa u Srbiji

Lukac A. Oblak: Problematika vzgoje in izobraževanja iz varstva pri delu

IX. posvetovanje organizatorjev dela: Organizacija-informatika-kadri

Ervin Prelog: Elasto in plastomehanika

PROGRAM SIV-a: komentari, zakoni, odluke

Franjo Rajh: Priročnik 9 nagrajevanje dela na osnovi prodaje proizvoda na trgu

Jože Rigler: Varjene konstrukcije

RIP: računalniško izmenjavanje podatkov: sodoben način poslovanja

Jürgen Rogos: Intelligente Sensorsysteme in der Fertigungstechnik: Fachberichte Messen. Steurn. Regeln

XXII. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah: zbornik referatov

SLOVENSKI pravopis I pravila

Joseph Smith: Inside AutoLISP: Using AutoLISP to Costomize AutoCAD

Milan Spasić: Kontrola kvalitete - upravljanje sistemom i metoda rada

Craig Stinson: Quattro: Secrets, Solutions, Shortcuts

Jože Stropnik: Trdnost: zbirka tabel (za interno uporabo)

Marko Škerlj: Mehanika, Statika

Boris Štok: Mehanika deformabilnih teles: zbirka rešenih problemov

Borivoje Šunderić: Radni odnos: teorija, norma, praksa

Matija Tuma: Energetski stroji in naprave: teoretične osnove

Stane Uhan: Vrednotenje dela

Dragoslav Veljković: Od osnivanja do prestanka preduzeća: komentari zakona o preduzećima s pratećim propisima

Dragica Wedam-Lukić: Nepravdni postopek: zakon s komentarjem

ZAKON o delovnih razmerjih s komentarjem

Zdenko Završnik: Strategija, struktura in izidi: ekonomski, vodstveni in organizacijski kolerati podjetniških izidov